

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Magyar nyelvtörténet I; LLM3024						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens						
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	1	2.6. Az értékelés módja	Vizsga	2.7 A tantárgy típusa	1. Kö 2. Sz

Kö = Kötelező, V = Választható, F = Fakultatív;
A = alaptantárgy, Sz = szaktantárgy, Ki = kiegészítő

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	1
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					10
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Konzultáció					10
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	56				
3.8 A félév össz-óraszama	98				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• előadástér, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• szemináriumterem, vetítő, laptop

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> Ismerni és helyesen használni a szinkrón és diakrón nyelvészet fogalmait és módszereit Tükröztetni a szinkrón és a diakrón síkok egymáshoz való viszonyát a nyelvi változások tekintetében Felismerni és a tanításban alkalmazni azt, hogy az anyanyelv struktúrájának történetiségben való kialakulása hogyan hat a mai beszélők nyelvi kompetenciájára
----------------------	--

Általános kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerni az ok-okozati kapcsolatokat • Képes legyen mai és a történeti nyelvészeti anyag alapján összehasonlító és elemző szöveget alkotnia • Képes legyen csapatban dolgozni, megfelelően kommunikálni a csapat többi tagjával, képes legyen arra, hogy a csapatban bármely szerepet betölthessen
------------------------	--

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • A történeti nyelvészeti anyag feldolgozása és az összehasonlító módszer alkalmazása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • Az előadások célja: azoknak a történeti jelenségeknek az ismertetése, amelyek meghatározzák a nyelv(ek) változását; nemcsak a régi korokbeli változások főbb tendenciáit és mozgatórugóit ismerjük meg, hanem ezek által azokat is, amelyek a mai nyelvben már változási lehetőségként benne vannak. • A szemináriumok célja: a diakrónia és szinkrónia egymásra épülésének, elkülöníthetetlenségének megismerése (a szókincs alakulásának vizsgálatával, régi szövegek és nyelvtanok tanulmányozásával mutatjuk be azt, hogy a mai nyelvállapot is szerves része a nyelvtörténetnek).

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés: mi a nyelvtörténet, a szinkrónia és a diakrónia viszonya, a nyelvtörténet korszakolása; a nyelvtörténet forrásai	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2. A nyelvtörténet módszerei és kapcsolatai más tudományágakkal	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
3. A magyar helyesírás története (általános kérdések; az ómagyar kor helyesírása)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
4. A magyar helyesírás története: a helyesírás alakulása a középmagyar kor től napjainkig	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
5. A nyelvi változások általános kérdésköre (hagyomány és újítás a nyelvben, a nyelvi változások típusai, a nyelvi változások keletkezése és terjedése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
6. A nyelvi változások okai és céljai: általános jellemzők; a nyelvi változások okai (a nyelven kívüli okok szerepe; az idegen nyelvek szerepe a nyelvi változásokban – a többnyelvűség és a nyelvi változások)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
7. A nyelvi változások okai és céljai: az idegen hatás szerepe a nyelvek	frontális munka –	

részrendszereire	dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
8. A nyelvi változások okai és céljai: a nyelv szerepe a nyelvi változásban (a hangzó beszéd, mint belső változási ok; az analógia; a homonímia kiküszöbölése; az alaki és a jelentésbeli keveredés)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
9. A nyelvi változások okai és céljai: a közlés hatásosságának az igénye (a beszélők érthetőségre törekvése; a nyelvi esztétikum, a gyönyörködtetés és az érdeklődés felkeltése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
10. A nyelvi változások okai és céljai: a gazdaságosságra való törekvés		
11. Hangtörténet: általános fogalmak, jelenségek; a hangváltozások típusai, okai; a mássalhangzók története (a mássalhangzórendszer változásai az ómagyar és a középmagyar korban)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
12. Hangtörténet: a mássalhangzók története (az asszociációs hangváltozások, a mássalhangzó-torlódás feloldása); a magánhangzók története (a rövid magánhangzók változásai)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
13. Hangtörténet: a diftongusok alakulása és a hosszú magánhangzók története; Összefoglalás	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
14. Összefoglalás, a főbb gondolatok kiemelése, előkészítés a vizsgára	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
Könyvészet Benkő Loránd: <i>A történeti nyelvtudomány alapjai</i> . Bp., 1988. Fazakas Emese: <i>Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. D. Mátai Mária: <i>Nyelvünk élete</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1994.		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A magyar nyelvtörténet és a művelődéstörténet – az őshaza kérdése, a családfelelőse Fancsal Éva 2010. A finnugor nyelvrokonság megjelenése tankönyveinkben. <i>Hungarológiai Évkönyv</i> 10: 146–158. http://epa.oszk.hu/02200/02287/00010/pdf/Hungarologiai_Evkönyv_10_146-158.pdf Fejes László 2011. Néprokonság = nyelvrokonság? <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/nyelvrokonsag-neprokonsag Fejes László 2011. Néprokonság = kulturális rokonság? <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/neprokonsag-kulturalis-rokonsag Fejes László 2011. A magyar finnugrisztika története és mai állapota. <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/a-magyar-	vita – a kiadott szakirodalom megbeszélése	

<p>finnugrisztika-tortenete-es-mai-allapota</p> <p>Fejes László 2012. A magyar nyelv előtörténete – Pusztai János szerint. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/a-magyar-nyelv-elotortenete-pusztay-janos-szerint</p> <p>Fejes László 2014. Nem ilyen családfát akartam. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/nem-ilyen-csaladfat-akartam</p> <p>Klima László <i>Az uráli őshaza kutatásának története.</i> http://finnugor.elte.hu/tortenelem/ostortenet/oshazakut.htm</p> <p>Zegernyei 2012 A finnugor őshaza Pusztai János szerint. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/a-finnugor-oshaza-pusztay-janos-szerint</p> <p>***Az uráli és finnugor őshazaelméletek. http://multunk.com/index.php?title=Az_urali_es_finnugor_oshazaelmeletek</p>		
<p>2. Nyelvtörténet és művelődéstörténet – a tárgyi valóság változása és ennek nyelvbeli tükröződése</p> <p>D. Máta Mária 1994. <i>Nyelvünk élete.</i> Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., pp. 88–110.</p> <p>Fazakas Emese 2015. Főúri (és nemcsak) zenészek és hangszereik az erdélyi régiségben. In: Gaál Zsuzsanna, Klippel Rita, Tóth Eszter (szerk.): <i>Nyelvészet, művészet, hatalom.</i> Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged. pp. 153–160.</p> <p>Fazakas Emese 2015. Zenéhez kapcsolódó kifejezések a 16–18. századi Erdélyben. In: Veress Károly (szerk.): <i>Ritmus és ismétlés. Interdiszciplináris párbeszéd 3.</i> Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár. pp. 21–30.</p>	<p>vita – a kiadott szakirodalom megbeszélése</p>	
<p>3. Nyelvtörténet és művelődéstörténet – román kölcsönszavak a középmagyar kori erdélyi magyar nyelvben</p> <p>Bakos Ferenc 1982. <i>A magyar szókészlet román elemeinek története.</i> Akadémiai Kiadó, Budapest.</p> <p>Bakos Ferenc 1989. A magyar szókészlet román elemei. In: Balázs János (szerk.): <i>Nyelvünk a Duna-tájon.</i> Tankönyvkiadó, Budapest, pp. 47–94.</p> <p>Fazakas Emese 2015. Interferenciajelenségek régi magyar szövegekben. In: Forgács Tamás – Németh Miklós – Sinkovics Balázs (szerk.): <i>A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VIII.</i> Szegedi Tudományegyetem, BTK, Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged. pp. 45–55.</p> <p>Fazakas Emese 2017. <i>Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe.</i> Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár. pp. 109; 113; 114; 115; 117; 209–210; 217–219.</p>	<p>vita – a kiadott szakirodalom megbeszélése</p>	
<p>4. Szaknyelvek – részlet Lencsés György XVI. századi orvosi könyvéből – szövegolvasás és elemzés</p>	<p>közös elemzés – összehasonlító módszer</p>	
<p>5. Szövegolvasás és elemzés: részlet Heltai Gáspár <i>Háló</i> című művéből</p>	<p>közös elemzés – összehasonlító módszer</p>	
<p>6. Szövegolvasás és elemzés: Ródi Cseh István végrendelete</p>	<p>közös elemzés – összehasonlító módszer</p>	
<p>7. Szövegolvasás és elemzés: Halotti Beszéd</p>	<p>közös elemzés – összehasonlító módszer</p>	

Könyvészet

Bárczi Géza – Benkő Loránd – Berrár Jolán: *A magyar nyelv története*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1967.

Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Budapest, 2003.

Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvmélekek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSzK, Budapest, 2009.

D. Mátyai Mária: *Nyelvünk élete*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.

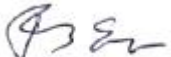

Szathmári István: *Régi nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964.

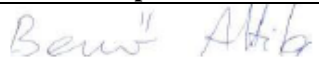
9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A tantárgy tartalma megfelel az ELTÉ-n, a DTE-n és a SzTE-n oktatott megegyező tantárgyak tartalmával

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete A jelenségek példázása és a példák helyes használata	házi dolgozat (50%) + szóbeli vizsga előre kiadott szöveg alapján (50%)	50%
10.5 Szeminárium / Labor	A hallgatók aktívan részt vesznek a szemináriumokon, és a félév végén egy szöveg elemzését kell elvégezniük otthon – segédeszközök segítségével	aktív részvétel a szemináriumokon (50%) + írásbeli dolgozat (50%)	50%
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete 			

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar	Semnătura titularului de curs practic
11.04.2020			

Data avizării în departament	Semnătura Directorului de Departament
17.04.2020	

Data avizării la Decanat	Semnătura Prodecanului responsabil	Ștampila facultății
28.04.2020	